

Мамай О.М.,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня освіти,
спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування,
ЗВО «МНТУ ім. акад. Ю. Бугая»
Науковий керівник: Семченко-Ковальчук О.Б., к.е.н, доцент
Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права
ЗВО «МНТУ ім. акад. Ю. Бугая»
м.Чернігів

ДІЯЛЬНІСТЬ НЕДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУТІВ У ПРОЦЕСАХ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В УКРАЇНІ

Агресія росії проти України призвела до масової міграції людей, яким довелося покидати свої домівки через бойові дії. Внутрішньо переміщені особи опинилися у важкому соціально-економічному становищі. Вони втратили свої домівки, житло, роботу та джерела доходу. Багато з них не мають доступу до медичної допомоги, освіти та соціальних послуг. Також вимушені переселенці часто стикаються із психологічними труднощами, такими як стрес, тривожність та депресія. Ця динаміка породила велику потребу у вирішенні проблеми соціальної адаптації для цієї вразливої категорії населення. Недержавні інституції виявилися важливими учасниками в цьому процесі, забезпечуючи підтримку та ресурси для вимушених переселенців.

За даними ООН, станом на 3 грудня 2023 року в Україні зареєстровано 8 мільйонів внутрішньо переміщених осіб. Це майже 16% від загальної чисельності населення країни. З них 5,4 мільйона ВПО проживають у Західній Україні, 2,2 мільйона – у Центральній Україні та 0,4 мільйона – у Східній Україні. Більшість ВПО – це жінки та діти. За даними ООН, 51% ВПО – це жінки, а 38% – діти. Серед ВПО є багато людей похилого віку, інвалідів та людей з хронічними захворюваннями. За даними ООН, 13% ВПО – це люди похилого віку, 6% – інваліди та 11% – люди з хронічними захворюваннями [1].

Процес соціальної адаптації цих вимушених переселенців є важливою складовою суспільного розвитку та стабільності країни. У цьому контексті, недержавні інститути, такі як громадські організації, неприбуткові установи та інші громадські актори, грають значущу роль у наданні підтримки та допомоги

переселенцям. Дослідження ролі недержавних інститутів у процесах соціальної адаптації вимушених переселенців в Україні є актуальним і важливим завданням, оскільки воно сприяє вивченню та підвищенню ефективності допомоги цій вразливій групі населення та сприяє побудові стійкого суспільства.

Метою наукової статті є дослідження ролі недержавних інститутів у процесах соціальної адаптації вимушених переселенців в Україні.

Недержавні інститути, такі як громадські організації, фонди, благодійні організації та інші громадські актори, активно взяли на себе відповідальність за підтримку та інтеграцію вимушених переселенців у нових умовах. Станом на 1 грудня 2023 року в Україні зареєстровано понад 100 тисяч недержавних інститутів, які займаються різноманітними видами діяльності, включаючи соціальну роботу. Вони забезпечували різноманітні послуги, такі як житло, медична допомога, психологічна підтримка, професійна реабілітація та навчання мови.

Недержавні інститути мають більшу гнучкість і адаптивність порівняно з державними інститутами. Вони можуть оперативно реагувати на нові потреби вимушених переселенців і швидко змінювати свої програми та заходи відповідно до ситуації. Недержавні інститути також мають більший рівень близькості до вимушених переселенців, ніж державні інститути. Вони краще розуміють їхні потреби і можуть надавати їм більш індивідуальну допомогу. Зазвичай, Недержавні інститути спеціалізуються на певних аспектах соціальної адаптації вимушених переселенців, таких як трудова інтеграція, освіта, психологічна підтримка і т. д. Це дозволяє їм надавати більш спеціалізовану допомогу, яка відповідає конкретним потребам цієї групи.

Однак, недержавні інститути також мають ряд недоліків. Вони, як правило, мають обмежені ресурси, що може обмежувати масштаб їхньої діяльності. Крім того, вони можуть бути недостатньо професійними та досвідченими в наданні допомоги ВПО.

За даними Міністерства соціальної політики України у 2023 році 65% вимушених переселенців отримали допомогу від недержавних організацій. Найпоширенішими формами такої допомоги були: гуманітарна допомога, яка

включала продукти харчування, одяг та медикаменти, і була надана 55% вимушеним переселенцям. Соціальна підтримка, включаючи консультації, психологічну та юридичну допомогу, була надана 35% переселенцям. Підтримка в інтеграції в суспільство, така як допомога у пошуку роботи, отриманні освіти та медичному обслуговуванні, була отримана 20% вимушеними переселенцями [2].

Задоволеність допомогою від недержавних організацій була досить високою 80% вимушених переселенців зазначили, що ця допомога від недержавних організацій була корисною та допомогла їм адаптуватися до нових умов життя.

В Україні існує різноманітність недержавних інститутів та громадських організацій, які активно займаються різними аспектами суспільного життя, включаючи підтримку та інтеграцію вимушених переселенців. Пропонуємо розглянути деякі з них більш детально.

1. Громадські організації для підтримки вимушених переселенців: «Правозахисна спілка», «Допомога переселенцям», «Спасемо дітей», «Міжнародний комітет Червоного Хреста».

2. Фонди та благодійні організації: благодійний фонд «Карітас Україна», благодійний фонд «Міжнародний Альянс із захисту дітей», благодійний фонд «Повернись живим», фонд «Відродження», всеукраїнська громадська організація «Всеукраїнська мережа людей, які постраждали від насильства», всеукраїнська громадська організація «Українська асоціація психотерапевтів».

3. Освітні та професійні проекти: проект «Мова та праця», програма «Успішна доросла людина»

4. Психологічна та психосоціальна підтримка: психологічний центр допомоги переселенцям, проект «Сімейний супровід» [3].

Це лише декілька прикладів недержавних інститутів та громадських організацій, які активно працюють у сфері підтримки та інтеграції вимушених переселенців в Україні. Вони грають важливу роль у створенні сприятливих умов для адаптації цих осіб у нових умовах та сприяють зміцненню соціального та громадського потенціалу країни.

Для ефективного вирішення проблеми соціальної адаптації ВПО необхідна тісна співпраця державних та недержавних інститутів. Держава повинна забезпечити недержавні інститути необхідними ресурсами та підтримкою. Недержавні інститути, у свою чергу, повинні підвищувати свою професійну кваліфікацію та досвід у наданні допомоги ВПО.

За результатами аналізу можна зробити такі висновки, що недержавні інститути відіграють важливу роль у підтримці ВПО та сприянні їхній соціальній адаптації. Недержавні інститути мають ряд переваг перед державними інститутами, зокрема гнучкість, адаптивність, близькість до ВПО та спеціалізацію. Для підвищення ефективності діяльності недержавних інститутів у процесах соціальної адаптації ВПО пропонуємо посилити державну підтримку недержавних інститутів, розвивати професійні навички та знання працівників недержавних інститутів, удосконалювати співпрацю між державними та недержавними інститутами. Виконання цих рекомендацій допоможе недержавним інститутам більш ефективно виконувати свою роль у процесах соціальної адаптації ВПО в Україні.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт ООН. URL: <https://www.unhcr.org/ukraine-emergency.html>

2. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>

3. Холоднюк Н. П. Діяльність державних та недержавних інститутів у процесах соціальної адаптації вимушених переселенців в Україні <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/47776/1/%D0%A5%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%9D.%D0%9F.....pdf>

4. Офіційний сайт Міжнародного комітету Червоного Хреста <https://redcross.org.ua>